

Między nami nauczycielami, a rodzicami..... Co warto wiedzieć?

W tym numerze:

- Pomoc dzieciom w przekroczeniu progu klas III-IV
- „Dlaczego warto czytać dzieciom”? Czyli terapeutyczne znaczenie bajek i baśni.
- Warto przeczytać
- Warto zobaczyć

Pomoc dzieciom w przekroczeniu progu klas III-IV

Przekroczenie progu klas III - IV powoduje silne napięcie emocjonalne dzieci. Aby pomagać w sposób przemyślany należy znać prawa rozwojowe tego wieku.

W młodszym wieku szkolnym wyróżnia się dwie fazy: pierwsza obejmuje 6-8 lat, druga 9-11. Właściwości rozwojowe drugiej fazy to wzbogacenie mowy i zasobu słownictwa, sprawność posługiwania się językiem ojczystym, opanowanie umiejętności czytania i pisania, wzrost aktywności i samodzielności myślenia, opanowanie operacji logicznych nie tylko na rzeczywistym, ale także wyobraźnym materiale. Dziecko przestaje uznawać w sposób bezwarunkowy autorytet dorosłych, zwłaszcza rodziców, liczy się zdanie rówieśników, tworzą się ścisłe grupy, których normy i cele są silnie uzewnętrzniane. Zachodzą widoczne zmiany pod względem rozwoju i sprawności fizycznej. U niektórych dzieci - częściej u dziewcząt niż u chłopców - mogą wystąpić wyraźne objawy dojrzewania płciowego. W tym okresie przybywa dziecku nowa sfera aktywności - czytelnictwo. Na tym etapie uczeń powinien opanować tę umiejętność w takim stopniu, żeby czytać nie tylko z obowiązku, ale także dla przyjemności. Związana z tym mowa pisana rozwija się na tyle, że staje się nowym środkiem wyrazu i komunikowania się. Mimo, że zdarzają się błędy ortograficzne dzieci coraz

częściej i sprawniej korzystają ze słowników ortograficznych. Poprawnie i sprawnie opisują przedmioty, posługują się zdaniami złożonymi, w dalszym jednak ciągu konieczne jest ćwiczenie czytania. Niezbędna jest kontrola zeszytów, a zwłaszcza prac domowych. Może to być praca ustna, pisemna lub ilustracja - ma to na celu wdrażanie do systematyczności. Należy zwrócić uwagę, aby dziecko samodzielnie wykonywało te zadania. Wskazane jest też podpisywanie ocen w zeszytach, ponieważ mobilizuje to uczniów do dokładności - nie chodzi tu o nagany czy karanie za gorsze oceny, one są tylko sygnałem, że należy zwrócić większą uwagę na dany zakres materiału, powtarzać i utrwalać go w domu. Dotyczy to między innymi tabliczki mnożenia, mimo, że część dzieci dobrze radzi sobie z działaniami w zakresie 100, niezbędne jest w dalszym ciągu utrwalanie jej w domu. W tym wieku zwykle nie występują większe kłopoty z układaniem i rozwiązywaniem zadań tekstowych. Dzieci sprawnie radzą sobie z zadaniami tekstowymi, a także nietypowymi wymagającymi logicznego myślenia, świadczy to, iż rozumieją treść i potrafią wyłonić błędy. Mimo to konieczne jest kontrolowanie i utrwalanie przerobionego w szkole materiału. Jeżeli jest zadanie, z którym dziecko nie potrafi sobie poradzić, można zwrócić jego uwagę na pewne punkty czy istotne szczegóły, które przeoczyło, tak, aby samo odkrywało i poprawiało swoje błędy poprzez samokontrolę. Rozwiązywanie trudnych zagadnień zarówno praktycznych jak i teoretycznych uczy logicznego myślenia, a o to głównie chodzi. Te dzieci, które mają problemy z edukacją matematyczną wymagają więcej pomocy, zainteresowania i kontroli ze strony rodziców, a przede wszystkim egzekwowani systematycznego odrabiania zadanych prac domowych.

W tym wieku, w zakresie rozwoju umysłowego zaznacza się doskonalenie procesów spostrzegania, stopniowo przestają być potrzebne ilustracje i popieranie każdego wyjaśnienia konkretem, ponieważ spostrzeżenia nabierają charakteru abstrakcyjnego i uogólnionego. Pamięć mechaniczna zaczyna przekształcać się w pamięć logiczną.

Intensywnie rozwija się świadomość społeczna dziecka, które ma już ukształtowane przekonania i poglądy społeczne na sprawy bliskiego mu środowiska. Równoległe z rozwojem społecznym przebiega rozwój moralny, co uzewnętrznia się w szacunku dla ustalonych norm i reguł postępowania, a także w uwzględnianiu w swych ocenach nie tylko czynów ale i intencji sprawców.

Przedstawione zmiany rozwojowe w wieku 9-11 lat łączą się jednocześnie z przekroczeniem progu klasy III i nowym silnym przeżyciem - przejściem do klasy IV, co bardzo często jest dla dziecka stresujące. Zdarza się, że dziecko w klasach I-III jest bardzo dobrym uczniem - gdyż na tym etapie edukacji wymagania są konkretnie sprecyzowane, a więc dziecko dobrze sobie radzi.

Jednak, gdy trzeba myśleć abstrakcyjnie, wyciągać wnioski, rozumować samodzielnie, podawać nowe, własne pomysły, lub podejmować niewielkie ryzyko, wówczas paraliżuje je strach przed niepowodzeniem. Oceny i pewność siebie obniżają się w klasach starszych. U dzieci tych można zauważyć wycofanie z życia klasy, zamknięcie w sobie, napady złości, czasem depresje, symulowanie choroby, przygnębienie, trudności w koncentracji uwagi, silne napięcie przed zajęciami związane z niepewnością jak wypadnie. Dzieci te dążą do doskonałości stawiając sobie zbyt wysokie wymagania, dlatego też często czują się bezradne w swych usiłowaniach. Mają tendencje do działań zdezorganizowanych, zapominają o pracach domowych, nie słuchają lub zbyt dużo mówią na lekcjach. Brak im umiejętności uczenia się. Niektóre są powolne i dokładne, inne wypełniają swe obowiązki bardzo szybko, ale głównie koncentrują się na tym, aby wykonać zadanie jak najszybciej, a nie na tym by wykonać dobrze. Często telewizja i komputer są sposobem ucieczki przed odrabianiem lekcji. Dzieci mogą próbować nastawiać rodziców wzajemnie przeciw sobie, lub przeciw nauczycielowi, tylko po to aby zwrócić na siebie uwagę, zmusić do wspólnego odrabiania zadanych prac. Mają przy tym nieskończenie wiele wymówek na swą obronę: że szkoła jest nudna, złe oceny to wina nauczyciela, że nie są zdolne itp.

Dużą rolę w przezwyciężaniu tych trudności odgrywają rodzice.

To Oni mogą pomóc dziecku odzyskać wiarę w siebie przez akceptację, dostrzeganie nawet drobnych osiągnięć. W znacznym stopniu mogą ułatwić przejście przez ten trudny dla dziecka okres, muszą jednak nastawić się na cierpliwość i wytrwałość. W niektórych przypadkach wsparciem może być konstruktywna krytyka, w innych akceptacja ciekawych pomysłów, motywowanie do nauki i osiągania lepszych rezultatów, przyswajanie umiejętności radzenia sobie z rywalizacją. Nauczy to dziecko przegrywania w sposób produktywny, tak aby wyciągnęło korzyści z porażki, a jednocześnie poznało radość ze zdobywania nowych wiadomości i osiągania sukcesów.

Rodzice mogą korzystać z literatury fachowej. W przypadku zaobserwowania niepokojących objawów należy kontaktować się z pedagogiem szkolnym, psychologiem lub logopedą, którzy zawsze służą fachową poradą i pomocą. Duże znaczenie ma utrzymywanie stałego kontaktu z nauczycielem. Wspólne rozwiązywanie problemów pomoże, albo

przynajmniej złagodzi silne przeżycia emocjonalne związane z przejściem do klasy IV.

Nauka w klasach I – III jest delikatnym przejściem od wychowania przedszkolnego do nauczania prowadzonego w klasach IV – VI, dlatego też nie ma tu podziału na przedmioty. Metody nauczania i organizacja zajęć też przypominają ten radosny, beztroski okres w życiu dzieci. Ocenianie ma charakter opisowy i właściwie nie niesie ze sobą żadnych przykrych konsekwencji. To wszystko sprawia, że uczniowie klas III, czują się już prawdziwymi uczniami, którzy wszystko lub prawie wszystko wiedzą o szkole. Większość z nich osiąga bardzo dobre lub dobre wyniki w nauce więc bez obaw oczekuje na przejście do klasy IV. Niekiedy jednak pierwsze dni września w klasie IV przynoszą niepokój o osiągnięcia uczniów. Budzi się on zarówno u samych dzieci jak i ich rodziców.

Jakie mogą być przyczyny kłopotów dzieci?

Problem ten warto już dzisiaj sobie uświadomić, by pomóc dziecku łagodnie przekroczyć próg, jakim jest niewątpliwie przejście z klasy III do IV. Zmienia się bowiem sposób nauczania i jego organizacja, wymagania stawiane

uczniom, zasady oceniania, a także co jest nie mniej ważne – otoczenie i nauczyciele. Pozostaje jednak to samo dziecko, które tak chętnie uczyło się i osiągało sukcesy. Spróbujmy więc wspólnie ustalić ich źródło, by pomóc dziecku odnaleźć się w nowej dla niego rzeczywistości szkolnej.

Często bywa tak, że dzieci w klasach młodszych, a przynajmniej w początkowym okresie uczą się, bo interesuje je wszystko co wiąże się ze szkołą, a także dlatego, że chcą się przypodobać swojej pani, która jest dla nich niekwestionowanym autorytetem. Wynika to z tego, że większość zajęć dydaktycznych dzieci mają z jedną nauczycielką, która bardzo dobrze zna swoich uczniów i stara się dostosowywać wymagania do ich możliwości, tak by każdy z nich mógł osiągnąć sukces, a w przypadku trudności pomaga na bieżąco w ich pokonywaniu. W klasie IV każdego przedmiotu uczą inni nauczyciele, którzy różnią się między sobą sposobem bycia, wymaganiami. Może to wpłynąć na osiągnięcia niektórych dzieci, szczególnie tych mniej odpornych na stres. Musi upłynąć więc trochę czasu zanim nauczyciele i uczniowie poznają się wzajemnie i nabiorą do siebie zaufania. Ważne są więc w tym okresie częste rozmowy rodziców z dziećmi nie tylko na temat osiągnięć czy stopni, jakie otrzymały, ale też tego co było na lekcjach, jak

radziły sobie w różnych sytuacjach, jakie przynosi codzienny pobyt w szkole. Mądre rozmowy wspierające dziecko, z pewnością pomogą mu w nabraniu pewności siebie i szybkim zaaklimatyzowaniu się w nowym dla niego środowisku. Dziecko znowu poczuje się ważne wraz ze swoimi problemami, tak jak to było w pierwszych dniach nauki w szkole. Rodzice powinni pamiętać o tym, by w czasie tych rozmów unikać krytykowania nauczycieli, gdyż często bywa tak, że dziecko przestraszone nową dla siebie sytuacją, z którą nie zawsze może sobie od razu poradzić, pewne zdarzenia wyolbrzymia. Trudno jest więc obiektywnie w domu ustalić przebieg wydarzeń, a negatywny obraz nauczyciela, jaki może wtedy powstać, poparty autorytetem rodziców, może utrudniać dziecku normalne funkcjonowanie w szkole.

Podsumowując omówione zagadnienia należy zwrócić uwagę że:

1. szkolne sukcesy są bardziej prawdopodobne, gdy rodzice przekazują jednolite i jasno określone wymagania,
2. właściwych zachowań będą uczyły się wówczas, gdy będą miały odpowiednie wzory do naśladowania,
3. należy unikać rozmów o dzieciach przy dzieciach, ponieważ może to wpłynąć dramatycznie na zachowanie i poczucie własnej wartości,
4. należy unikać przesadnych reakcji zarówno na sukcesy jak i niepowodzenia dziecka, gdyż prowadzi to do odczuwania silnej presji w dążeniu do sukcesów, bądź rozpacz i zniechęcenia w razie porażki,

5. nie wyręczać w pokonywaniu przeszkód, ponieważ poprzez samodzielne pokonywanie trudności dziecko uczy się poczucia własnej wartości,
6. zakres swobód powinien być poszerzany stopniowo w miarę dojrzewania - prowadzi to do odpowiedzialności za własne postępowanie,
7. nie wolno szukać w dziecku sprzymierzeńca przeciw drugiemu rodzicowi, lub przeciw nauczycielowi, gdyż może to prowadzić do przeciwstawiania się dorosłym i buntu,
8. dorośli powinni unikać konfrontacji z dziećmi dopóki nie mają całkowitej pewności wyegzekwowania swych zakazów czy nakazów,
9. dzieci muszą nauczyć się funkcjonować w sytuacjach rywalizacji z innymi - tylko wówczas będą osiągać sukcesy,
10. dziecko musi dostrzegać związku między wysiłkiem a uzyskiwanymi wynikami - wtedy będzie dążyło do osiągnięcia sukcesów,
11. rodzice muszą zapewnić dziecku poczucie bezpieczeństwa i akceptacji, są to podstawowe potrzeby człowieka. Dziecko w chwili niepowodzenia nie może czuć się opuszczone i samotne, należy wspólnie rozwiązać problem, pomóc mu.

Aby złagodzić problemy, jakie mogą przynieść pierwsze miesiące nauki w kl. IV, rodzice powinni już w kl. III zwracać uwagę na dobre opanowanie przez ich dzieci wiadomości i umiejętności określonych w programie nauczania, jako konieczne dla ucznia kończącego naukę w klasach młodszych. Wszelkie luki w wiedzy i umiejętnościach będą powodowały trudności w przyswojeniu nowego materiału. Na uzupełnienie braków nie będzie już czasu.

„Dlaczego warto czytać dzieciom”? Czyli terapeutyczne znaczenie bajek i baśni

Na podstawie książki M. Molicka: Bajkoterapia „O lękach dzieci i nowej metodzie terapii”

Według Maria Molickiej autorki metody "baśnioterapia" - bajka jest magicznym lustrem pozwalającym dziecku inaczej spojrzeć na to, co wydaje się trudne i nie do pokonania.

Bajka potrafi poruszyć serca, wywołuje emocje, tłumaczy to, co niewytłumaczalne i trudne. Baśniowa czarodziejska rzeczywistość jest przyjemnym środowiskiem rozwijającym wyobraźnię. Dzięki bajkom i baśniom dziecko poznaje także język literacki, zapoznaje się z jego bogactwem i nabywa umiejętność poprawnego wysławiania się.

Bajki wprowadzają dzieci w wieku przedszkolnym w świat roślin, zwierząt oraz ludzi z ich typowymi cechami i przyzwyczajeniami (na przykład bajki Ezopa). Ukazują im wzorce osobowe, prototypowe postacie dobra i zła. W bajkach dziecko zaczyna spostrzegać ludzkie zachowania oraz ich konsekwencje. Dowiadyuje się, jakie wartości są cenione, za co spotyka nagrodę lub karę. Poznaje abstrakcyjne pojęcia takie jak: dobro, zło, sprawiedliwość, miłość, przyjaźń i wiele innych. W baśni dziecko odnajduje jednoznaczny podział na dobre, złe, białe, czarne. Ceni się w baśniach dobroć, pracowitość, odwagę, a potępia: chciwość, skąpstwo, tchórzostwo, lenistwo i co najważniejsze - dobro zawsze zwycięża! Dzięki bajkom dzieci uczą się wrażliwości, empatii oraz zachowań prospołecznych. Baśń uczy optymizmu, zachęca do walki z przeciwnościami dostarcza pozytywnych wzorców. A oto kilka przykładów:

- wyrabianie życzliwości, wzajemnej pomocy, podkreślanie dobroci wobec innych, wrażliwości na krzywdę innych. M. Konopnicka: O krasnoludkach i sierotce Marysi
- szacunek dla przyrody, świadomość niesienia pomocy zwierzętom: M.Kownacka: Rogąś z Doliny Roztoki
- zrozumienie, uświadomienie, że pycha i chciwość nie popłaca: Aleksander Puszkina: Bajka o rybaku i złotej rybce
- uświadomienie, że dobroć, skromność i posłuszeństwo rodzicom są ważnymi wartościami i są nagradzane. J. Brzechwa: Wiersze, Bajki samograjki: Bracia Grimm: Jaś i Małgosia, Kopciuszek

- pielęgnowanie przyjaźni, nie uleganie złym wpływom
J. Ch. Andersen: Królowa śniegu, oraz Piękna i Bestia, Król lew.

Oprócz niezaprzeczalnych walorów kształcących i wychowujących, bajki i baśnie mają również znaczenie terapeutyczne. Zauważono, że silnie oddziałują na emocje, bo mówią o sytuacjach trudnych z którymi dziecko spotyka się na co dzień. Pokazują sposoby zachowania się, uczą samodzielnego rozwiązywania problemów. Przybliżają obcy, czasem nieznany, pełen zagrożeń i niebezpieczeństw świat ludzi dorosłych, w którym dziecko musi się dopiero nauczyć żyć. Baśnie ukazują problemy życia w sposób prosty i zwarty. Znajdziemy tu odbicie niemal wszystkich dziecięcych tęsknot i problemów, części przygód i wędrówki poza dom rodzinny, obaw, lęków i zawodów. Często spotykane są w tych opowiadaniach motywy bliskie dzieciom, uczucia rodzinne, miłość do matki, ojca, różny stosunek do rodzeństwa. Wszystko to dzieje się w atmosferze magii, fantazji tak bliskich dziecku. W dziecięcej literaturze pojawiają się prawdziwe problemy jak: śmierć - Dziewczynka z zapalkami, porzucenie - "Jaś i Małgosia". Dzięki tym bajkom dziecko spotyka się z tymi problemami w bezpiecznych warunkach, w ramionach mamy. Słuchając baśni dziecko identyfikuje się z postaciami bohaterów, odnajduje uczucia podobne do własnych, czuje, że pokonanie trudności jest możliwe. Każde dziecko, nawet najszcześliwsze, mające poczucie bezpieczeństwa i miłości musi przejść przez okres intensywnego lęku, gniewu, buntu i poczucia odosobnienia, jest to całkowicie naturalne i poniekąd potrzebne. Dzieje się tak dlatego, że nikt nie może wykonać za

niego tych zadań. Dziecko samodzielnie musi nabyć pewne umiejętności i kompetencje. Bajki pozwalają bez lęku spojrzeć na swoje problemy i uczą jak pomagać sobie samemu w trudnych sytuacjach. Poszerzają wiedzę dziecka o inne wzory dotąd nie znane.

W dobie komputerów i telewizji nie sposób dostrzec szansy, jaką jest kontakt z dzieckiem poprzez książkę, która buduje zaufanie, zrozumienie i poczucie bezpieczeństwa dziecka, uwrażliwia go na dobro i piękno, daje mu wsparcie, stymuluje rozwój oraz umożliwia poznanie rzeczy cudownych i własnych motywów działania.

Literatura:

Balińska H./ red/: Moje dziecko – dobry uczeń. WSiP, Warszawa 1984

Filipczuk H. : Rodzice i dzieci w młodszy wieku szkolnym. Nasza Księgarnia, Warszawa 1985

Mendel M.: Rodzice i szkoła. Jak współuczestniczyć w edukacji dzieci? Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1998

Pietsch – Szurek E.: Trudności szkolne najmłodszych. IWZZ, Warszawa 1981

Pomykało W. /red/: Vademecum dla rodziców dzieci od lat 6 do 10. Wydawnictwo Współczesne. RSW „Prasa – Książka – Ruch”, Warszawa 1987

Przetacznikowa M., Makiello – Jarża G.: Psychologia rozwojowa. WSiP Warszawa 1977.

Warto przeczytać:

Faber Adele, Mazlish Elaine

„Jak mówić żeby dzieci nas słuchały jak słuchać żeby dzieci do nas mówiły. „

Praktyczne ćwiczenia i wskazówki ułatwiające opanowanie sztuki komunikowania się z dziećmi sprawiają, że książka jest przeznaczona dla każdego, kto chciałby lepiej rozumieć i mądrzej kochać dzieci oraz być przez dzieci kochanym i rozumianym. Nowe wydanie poszerzone o posłowie Nowe pokolenie, które napisała Joanna Faber, córka jednej z autorek. Wychowana według metod przedstawianych w książce dzieli się doświadczeniami z dzieciństwa i wraz z rodzicami podejmuje wyzwania nowych czasów, szukając nowych rozwiązań.

Doris Brett

"Opowiadania dla Twojego (nieco starszego) dziecka" .

Kiedy dziecko czegoś się boi lub czymś martwi, a rodzice nie bardzo wiedzą, o co mu chodzi i jak mu pomóc, doskonałym środkiem okazuje się specjalnie skonstruowane opowiadanie - metafora. Opowiadania dotyczą m.in. lęku przed ciemnością, moczenia mocnego, nieśmiałości - same w sobie stanowią prostą, ale skuteczną i co najważniejsze domową technikę terapii. Autorka pokazuje, w jaki sposób stosować tę metodę, aby nie tylko rozwiązywała problemy dziecka, ale i wzmacniała więź pomiędzy nim a rodzicami.

Warto zobaczyć:

Interaktywna wystawa HistoryLand

Lokalizacja: Kraków Stary Dworzec PKP

Wyjątkowa podróż przez historię

Przenieś się w samo serce wydarzeń i poznaj dzieje naszego kraju w sposób, jakiego dotychczas nie znałeś. W HistoryLandzie dzięki makietom zbudowanym z klocków LEGO® i innowacyjnym, interaktywnym rozwiązaniom staniesz się częścią przeżywanej historii, która poruszy wszystkie zmysły.